

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף לה

(בעמוד הקודם)

👁️ במס' קידושין נחלקו התנאים האם מעשר שני נחשב כממון הבעלים או כממון גבוה שיש לבעלים רשות לאוכלו.

אמר רב אסי עיסה של מעשר שני: לדעת רבי מאיר פטורה מהפרשת חלה לפי שלדעתו מעשר שני הוא ממון גבוה, ולדעת חכמים חייבת בחלה לפי שלדעתם מעשר שני הוא ממון הבעלים. וכן הם נחלקו לעניין מצות ואתרוג של מעשר שני האם יוצאים בהם ידי חובה או שלא כיון שזה ממון גבוה.

רב פפא מקשה: בעיסה מובן שאם היא ממון גבוה היא פטורה מחלה לפי שנאמר "וְרֵאשִׁית עֲרֹסֹתֵיכֶם חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה" שמשמע שמדובר בעיסה שלכם ולא של גבוה, וכן באתרוג נאמר "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פָּרִי עֵץ הָדָר..." שמשמע שמדובר באתרוג שלכם ולא של גבוה, אבל במצה לא נאמר "מצתכם" ולא של גבוה?

רבא מתרץ: לומדים לחם לחם בגזירה שווה - לגבי מצה כתוב "**לָחֶם עֲנִי**" ולגבי חלה כתוב "**וְהָיָה בְּאֶכְלֵכֶם מְלֶחֶם הָאָרֶץ**", ללמדנו שכפי שחלה נוהגת רק בעיסה 'שלכם' ולא של גבוה כך יוצאים ידי חובה במצה 'שלכם' ולא של גבוה.

הגמרא מבררת האם ניתן להביא סיוע לרב אסי מברייתא שאומרת שעיסה של מעשר שני נחלקו ר"מ וחכמים האם חייבת בהפרשת חלה.

קושיא: מדוע זה יש להסתפק האם זה 'סיוע'? והרי בברייתא מפורש ממש כדברי רב אסי! תירוץ: יש להסתפק האם כשם שר"מ וחכמים נחלקו בעיסה של מעשר שני כך הם נחלקו במצה ואתרוג של מעשר שני (וכדברי רב אסי), או שמא הם נחלקו רק בעיסה של מעשר שני האם היא חייבת בחלה כיון שנאמר בחלה "**עֲרֹסֹתֵיכֶם**" פעמיים (= "**וְרֵאשִׁית עֲרֹסֹתֵיכֶם חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה כְּתֻרֹמֹת גֶּזֶן בֵּין תְּרִימוּ אֹתָהּ: מְרֵאשִׁית עֲרֹסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לָהּ תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם**"), ומייתור זה למדנו שרק עיסה 'שלכם' חייבת

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

בחלה, אבל באתרוג שנאמר בו "לְכֶם" רק פעם אחת יוצאים ידי חובה גם אם הוא של גבה.

ספקו של רבי שמעון בן לקיש: האם אפשר לצאת ידי חובה במצה העשויה מחלה של מעשר שני בירושלים? (רק בירושלים מותר לאכול מעשר שני).

הספק הוא לשיטתו של רבי עקיבא לעיל (לו). הסובר שיוצאים ידי חובה במצה של מעשר שני. ביאור: לדעת ר"ע יוצאים ידי חובה במצה של מעשר שני למרות שאין היא נאכלת בכל 'מושבתיכם' אלא רק בירושלים, לפי שאם המעשר יטמא אפשר לפדותו ולאוכלו בכל מקום. וא"כ יש להסתפק - האם רק בעיסה מעשר שני של חולין (כלומר לאחר שהופרשה ממנה חלה) יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה, משום שאם היא נטמאת אפשר לאוכלה אף מחוץ לירושלים, אבל חלה שנטמאת שאין לה היתר אכילה בכל מקום אלא שורפים אותה לא יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה, או שמא כיון שאם הוא לא היה קורא לה שם 'חלה' והיא היתה נטמאת היה מותר לאוכלה בכל מקום, א"כ אף לאחר שקרא לה שם 'חלה' יוצאים בה ידי חובת מצה.

יש אומרים את הספק בלשון אחרת: בודאי שיוצאים ידי חובה במצה העשויה מחלה של מעשר שני (כפי הצד השני הנ"ל), והספק הוא בכהן שקנה חלה בכסף מעשר שני בירושלים. והספק הוא לשיטתו של רבי יהודה הסובר שאוכל שנקנה בכסף מעשר שני ואח"כ הוא נטמא, הרי זה יקבר כיון שאי אפשר לפדותו. וא"כ יש להסתפק - האם כיון שאילו לא היה זה מאכל שנקנה בכסף מעשר שני אלא מעשר שני בעצמו ונטמא הרי היה מותר לאוכלו בכל מקום, א"כ אף מאכל שנקנה בכסף מעשר שני כך דינו (שהרי הטעם שאוכל הלקוח בכסף מעשר שני אי אפשר לפדותו הוא משום שקדושתו קלה ממעשר שני בעצמו ואינה יכולה להיתפס במאכל הנפדה בו), וכן אילו הוא לא היה קורא לה שם 'חלה' והיא היתה נטמאת היה מותר לאוכלה בכל מקום ויוצאים בה ידי חובת מצה, א"כ אף עתה יוצאים בה ידי חובה. או שמא 'הואיל' (= אילו) אחד אומרים אבל לא אומרים שתי סברות של 'הואיל'.

רבא פושט את הספק: יש דין שווה למעשר שני ולאוכל הנקנה בכסף מעשר שני, ויוצאים בזה ידי חובת מצה.

חלת תודה: למדנו במשנה חלות לחם תודה ורקיקים של קרבן נזיר הבאות 'מצה', אם הכין אותם לעצמו אינו יוצא בהן ידי חובה לליל הסדר, אבל הכין אותם למכור בשוק יוצא ידי חובה. מה טעם הדבר?

רבה: נלמד מהפסוק 'ושמרתם את המצות' - שצריך לשמור את הכנת המצות שלא יחמיצו לשם 'מצה', ולא לשם 'קרבן'.

רב יוסף סובר כרבה אבל מוסיף: גם אם יכין את המצה לשם שני דברים; 'מצה' ו'זבח' לא יוצא בה ידי חובה, כי כתוב 'שבעת ימים' - דווקא מצה שנאפתה לשם אכילת שבעת ימים, ולא מצה של קרבן תודה שנאכלת רק ליום ולילה.

ותיפוק ליה: מדוע הוצרכו רבה ורב יוסף ללמוד זאת מהפסוקים הנ"ל, והרי כבר למדנו שמצה צריכה להיות דוקא לחם שנאכל באוני - בצער (נדרש מ'לחם עוני'=אוני), ואילו קרבן אסור לאונן?

ועוד: הרי מצה עשירה -הנילושת בשמן ודבש- אסורה (נדרש מ'לחם עוני'-ולא עשירה), ואילו במצות הקרבן מוסיפים שמן? הגמרא מתרצת שכמות השמן מועטה מאד ביחס לחלות, ולכן אינה מחשיבה את המצה לעשירה.

ועוד: המצה צריכה להיות ראויה להיאכל 'בכל מושבותיכם תאכלו מצות', ואילו מצות קרבן תודה נאכלות רק בתוך ירושלים בלבד?

זאת אומרת חלות תודה.. נאכלין בנוב וגבעון: כשבאו ישראל לארץ היה המשכן בגלגל ושילה – ואז היה אסור להקריב בבמות. אבל משחרבה שילה, לא נבנה שוב המשכן אלא היה רק מזבח בנוב ובגבעון, המוגדר כ'במה גדולה' ואז הותרו שוב הבמות בכל ארץ ישראל. לאחר מכן בנה שלמה המלך את בית המקדש, ושוב נאסרו הבמות.

כשהותרו הבמות, היה מותר לאכול בכל ערי ישראל קודשים קלים ומעשר שני. אלא שנחלקו התנאים האם בזמן הבמות, הקריבו בנוב וגבעון רק פסחים וחובות שקבוע להם זמן, או את כל הקרבנות. לדעת הסובר שהקריבו את כל הקרבנות, נמצא שהיה מותר לאכול את מצות התודה בכל מושבות ארץ ישראל.

אמר לי ברית הן הן הדברים: כלומר 'שבועה' שכך הן הדברים שנאמרו מסיני.

איכא דאמרי: בלשון שאלה אמר זאת, וכי אלו דברים הלכה למשה מסיני בלא טעם? והגמרא מבארת את טעם הדבר, המכין מצות למכור בשוק עושה זאת על דעת שאם לבסוף לא יצליח למוכרם יצא בהם ידי חובת מצה, נמצא שעשה אותם מראש על דעת 'מצה'. (כלומר לבסוף התברר למפרע שעשאו רק לשם מצה, ולא לשם שניהם שפסול לדעת רב יוסף, שפת אמת).